

Εξελίξεις της νομολογίας στο δικαιο της δυσφήμισης

Η νοητική διεργασία που ακολουθείται κατά την εξέταση μιας αγωγής δυσφήμισης γίνεται μέσα από μια σειρά ερωτημάτων:

- Είναι το δημοσίευμα δυσφημιστικό;
Αν δεν είναι, το ζήτημα τελειώνει εδώ και η αγωγή απορρίπτεται.
- Αν είναι, γίνεται εξέταση των εγειρόμενων Υπερασπίσεων.
Αν επιτύχουν, απορρίπτεται η αγωγή.
Αν όχι, εξετάζεται θέμα θεραπειών, συνήθως αποζημιώσεων.

Τα τελευταία χρόνια έχουν επέλθει δραματικές αλλαγές σε αυτό τον τομέα του δικαίου στην Κύπρο στον τρόπο ερμηνείας και εξέτασης όλων των πιο πάνω, δηλαδή τί συνιστά δυσφήμιση και πότε πετυχαίνουν οι Υπερασπίσεις.

Αυτό οφείλεται στο ότι η συζήτηση γίνεται μεταξύ δύο δικαιωμάτων, από τη μια της φήμης και της υπόληψης και από την άλλη της ελευθερίας της έκφρασης. Το κεφάλαιο είναι τεράστιο.

Θα επικεντρωθώ σε ορισμένα θέματα όπως έχουν αναδειχθεί από την νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου τα τελευταία 15 -17 χρόνια περίπου.

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΔΥΣΦΗΜΙΣΗ.

Νομίζω είναι ασφαλές να πούμε ότι η μεγάλη στροφή της νομολογίας έγινε με την υπόθεση **Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ vs Παπαευσταθίου, 2007 1 ΑΑΔ,856.**

Είναι απαραίτητο να καταγράψουμε τα βασικά της σημεία, αφού είναι το ορόσημο και η απόφαση πάνω στην οποία συνέχισε η νομολογία να κτίζεται.

Γίνεται λόγος για δύο ανθρώπινα δικαιώματα που πρέπει να εξισορροπηθούν:

- Το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης, το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρο 19 του Συντάγματος και από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και
- Το δικαίωμα της προάσπισης της αξιοπρέπειας και της φήμης του ανθρώπου, που προστατεύεται από το άρθρο 2 της Σύμβασης το οποίο πιθανόν να περιλαμβάνεται και στο ευρύτερο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής, που προστατεύεται από το άρθρο 15 του Συντάγματος και 8 της Σύμβασης.

Τα δύο είναι εξίσου σημαντικά.

Η προστασία της φήμης αναγνωρίζεται ρητά ως ένας από τους λόγους για τους οποίους μπορεί να περιοριστεί το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, δυνάμει του άρθρου 10 της Σύμβασης.

Δεν υπάρχει δηλαδή δικαίωμα στη δυσφήμιση κάποιου προσώπου.

Η προστασία του δικαιώματος στη φήμη δεν θα πρέπει να είναι υπέρμετρη σε σχέση με την προστασία άλλων ανταγωνιστικών δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης. Πρέπει να υπάρχει μια **αναλογία**.

Ως επίσης άλλη παράμετρος είναι αυτή του τί συνιστά **αναγκαία προστασία σε μια δημοκρατική κοινωνία**.

Επομένως κάθε φορά το Δικαστήριο θα πρέπει να διερωτάται κατά πόσον η προστασία της φήμης του επηρεαζόμενου προσώπου είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, η οποία έχει το δικαίωμα της πληροφόρησης για θέματα δημοσίου ή γενικού ενδιαφέροντος.

- Το Ανώτατο Δικαστήριο μίλησε ακόμα για τη σύγχρονη τάση του ΕΔΔΑ να περιορίζει το δικαίωμα στη φήμη προς όφελος του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης.

- Σε αυτή δε την υπόθεση ,το Ανώτατο Δικαστήριο εξετάζοντας όλα τα επίδικα δημοσιεύματα και το σκίτσο,για να αποφασίσει κατά πόσον ήταν δυσφημιστικά, έβαλε στην εικόνα όλα τα δεδομένα:

- ότι δηλαδή τον ουσιώδη χρόνο γινόταν δημόσια συζήτηση αναφορικά με το νομικό καθεστώς της δυσφήμισης και ότι είχαν εκφραστεί δημόσια απόψεις για το αν έπρεπε ή όχι να τροποποιηθεί ,τόσο από τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, του οποίου ο Ενάγων ήταν Πρόεδρος, όσο και από άλλους δικηγόρους και την ίδια την εφημερίδα,

-Η σκληρή γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε και από την εφημερίδα και από τον ενάγοντα,

- Το σκίτσο που ουσιαστικά του απέδιδε διάθεση να φυλακίσει δημοσιογράφους που ασχολούνται με θέματα που δεν είναι ειδικοί.

Το Ανώτατο Δικαστήριο θεώρησε υπό το φως όλων των σχετικών παραγόντων και ξεχωριστά και ως σύνολο τα επίδικα κείμενα δεν ήταν δυσφημιστικά.

Για δε το σκίτσο, να εξεταστεί με τον απαραίτητο βαθμό χιούμορ.

Όπως είπε το Ανώτατο Δικαστήριο *"Τα επίδικα δημοσιεύματα ήταν βέβαια μη αρεστά στον Εφεσίβλητο όμως δεν επηρέασαν την υπόληψη ή τη φήμη του και μπορούν να γίνουν ανεκτά από ένα δημόσιο πρόσωπο όπως τον Πρόεδρο του Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου , στα πλαίσια της άσκησης του δικαιώματος της ελευθερίας λόγου και έκφρασης σε μια δημοκρατική κοινωνία"*.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, αυτή η προσέγγιση επαναλήφθηκε και εμπλουτίστηκε με άλλες σημαντικές αποφάσεις.

Ενδεικτικά:

Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημόσια Λτδ κα vs Κ. Γενάρη 2011 1 ΑΑΔ 1952.

Έγινε και εδώ λόγος για την εξισορρόπηση των δύο δικαιωμάτων.

Η επίμαχη φράση ήταν **"Το βράδυ παρακολουθώ την εκπομπή του Κώστα Γενάρη να εκπέμπει την τ/κ προπαγάνδα"**.

Το Ανώτατο Δικαστήριο βρήκε ότι δεν καταλογίζεται στον ίδιο τον Ενάγοντα ότι προωθεί την τ/κ προπαγάνδα, που θα μπορούσε υπό τις περιστάσεις να θεωρηθεί δυσφημιστικό.

Μέσα από την εκπομπή του Εφesiβλητου εκπέμπεται τ/κ προπαγάνδα.

Οι Εφεσείοντες είχαν κάθε δικαίωμα να την θεωρήσουν ως τέτοια και να την επικρίνουν.

Αυτή τους η άποψη δεν ισοδυναμεί με δυσφήμιση του προσώπου που είναι υπεύθυνος για την προβολή τέτοιων θέσεων.

Μαύρος κ.α. vs Παπαπέτρου

ΠΕ 59/2012 29/05/2018.

Το επίδικο ήταν άρθρο γνώμης σε εφημερίδα.

Γίνεται διάκριση μεταξύ γεγονότων και αξιολογικών κρίσεων. "Ενώ η υπόσταση των πρώτων μπορεί να αποδειχθεί, οι δεύτερες δεν προσφέρονται για απόδειξη της ακρίβειάς τους.

Απαίτηση για απόδειξη της αλήθειας μια αξιολογικής κρίσης, παραβιάζει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης.

Από την άλλη βέβαια, υπέρμετρη αξιολογική κρίση χρειάζεται κάποιου είδους πραγματικό γεγονός για να είναι επιτρεπτή."

Εδώ το Ανώτατο Δικαστήριο εξέτασε το κείμενο στο πλαίσιο της υπόθεσης ήτοι

-ότι η αγωγή αφορούσε 1 πολιτικό πρόσωπο από συνολικά 4 πρόσωπα που κατονομάζονταν στο επίδικο άρθρο,

- τα εν λόγω πρόσωπα, ήταν όλα πολιτικά που είχαν άποψη σε σχέση με το Δημοψήφισμα της 24/04/2004.

- Είχε τον ουσιώδη χρόνο γίνει διαδήλωση στην οδό Λήδρας και οι επικεφαλής της ομάδας είχαν κοινά χαρακτηριστικά. Μεταξύ τους ήταν ο Εφεισίβλητος, που τον ουσιώδη χρόνο ήταν επικεφαλής κόμματος και είχε μακρά πολιτική δραστηριότητα,

- την ιδιότητα του συγγραφέα του δημοσιεύματος, ως δημοσιογράφου,

- το ότι δεν του αποδόθηκε κακοπιστία.

Το βρίσκει μη δυσφημιστικό, διαχωρίζοντας την πολιτική που εκπροσωπούσε ο Ενάγων/ Εφεισίβλητος από τον ίδιο και ότι είναι αυτή που σχολιάζεται.

-Επιπλέον παράγοντες: δεν αναφερόταν στην προσωπική του ζωή ή τιμή ούτε μπορεί να θεωρηθεί προσωπική επίθεση εναντίον του.

-Ένα δημόσιο πρόσωπο όπως ο Εφεισίβλητος θα έπρεπε να είναι πιο ανεκτικό σε κριτική τα όρια της οποίας είναι ευρύτερα, όταν αντικείμενο της κριτικής είναι ένα πολιτικό πρόσωπο παρά ένας απλός πολίτης.

Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κ.α. vs Κουλία. Π.Ε. 125/2013, ημερ. 4 Ιουνίου 2019.

Τα επίδικα ήταν 4 μακροσκελή άρθρα, ολοσέλιδα σε 4 διαφορετικές ημερομηνίες και 2 γελοιογραφίες.

Το Ανώτατο Δικαστήριο δεν τα έκρινε καν δυσφημιστικά. Όπως λέει "είναι γραμμένα υπό τύπο ειδησιογραφίας εφόσον αποτυπώνουν τη συλλογή ειδήσεων κοινού ενδιαφέροντος προς δημοσίευση στον ημερήσιο τύπο."

Ήταν αρθρογραφικά κείμενα που περιέχουν σύνολο γεγονότων, εν πολλοίς διασταυρωμένων ,γραμμένων υπό τύπο σοβαρής αρθρογραφίας και δεν είναι χλευαστικά ,ειρωνικά ή σκωπτικά , εκτός των γελοιογραφιών.

Αναφέρουν και καταγράφουν το ιστορικό το οποίο επαναλαμβάνεται σε κάθε δημοσίευμα, καταγράφουν στοιχεία προερχόμενα από διερεύνηση και αναφέρουν την άποψη του Εφεισίβλητου στο βαθμό που αυτός ανταποκρίθηκε και παρουσιάζουν την εκδοχή του.

N. Κυριάκου κ.α. vs Λ. Λουκαΐδη Π.Ε. 103/2014, ημερ. 18/12/2020.

Όπως λέχθηκε εδώ, η αρχή της αναλογικότητας δεν έχει μορφή αόριστης έννοιας, αλλά είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης.

Οπότε το Ανώτατο Δικαστήριο έβαλε στην εικόνα όλα όσα θεώρησε σημαντικά στοιχεία της υπόθεσης, για να μπορέσει να σταθμίσει τα 2 δικαιώματα, ήτοι ότι

- ο Ενάγων / Εφεσίβλητος ήταν δημόσιο πρόσωπο,
- το ζήτημα που απασχολούσε τον συντάκτη του κειμένου ήταν το ζήτημα των προσφυγών στο ΕΔΑΔ και της παραβίασης των δικαιωμάτων των εκτοπισμένων, που ήταν θέμα έντονου δημόσιου και δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος,
- σε σχέση με την μαζική προσφυγή ε/κ στο ΕΔΑΔ vs Τουρκίας ο ενάγων είχε έντονη άποψη, την οποία εξέφραζε μέσω του τύπου και επανέλαβε κατά την αντεξέταση του,
- δεν πρέπει να γίνεται αποσπασματική αντίκρουση των πραγμάτων, ούτε να δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ετυμολογία συγκεκριμένων λέξεων απομονωμένα.
- ο Ενάγων μέσα από τη νομική διάσταση του ζητήματος των μαζικών προσφυγών εξέφραζε και πολιτικές απόψεις,
- η στήλη στην οποία δημοσιεύθηκε το επίδικο εξέφραζε πολιτικές και κοινωνικές απόψεις και ήταν από το 2005 μόνιμη στήλη σε καθιερωμένη εφημερίδα με ευρύ αναγνωστικό κοινό.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Έγινε ήδη αναφορά ότι η ιδιότητα ενός προσώπου ως δημόσιου έχει σημασία και είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψιν κατά την διαδικασία εξέτασης της αναλογικότητας και της στάθμισης.

Δημόσια πρόσωπα δεν είναι μόνο οι πολιτικοί ή όσοι ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα εν γένει. Περιλαμβάνει και πρόσωπα τα οποία ως εκ της θέσης τους και των ενεργειών τους, μπορούν να υπαχθούν στη δημόσια σφαίρα.

Δημόσιο είναι κάθε πρόσωπο το οποίο επέλεξε με την εν γένει κοινωνική του παρουσία ή την ενασχόληση του με τα δημόσια πράγματα να αυτοπροσδιορισθεί ως δημόσιο πρόσωπο.

Δρουσιώτης Vs Παπασάββας, Π.Ε. 236/11, 2015, 1 ΑΑΔ 482, 6/3/15.

Αυτά λοιπόν τα πρόσωπα θα πρέπει να είναι πιο ανεκτικά στην κριτική. Τα όρια αυτής της κριτικής είναι ευρύτερα όταν αντικείμενο της είναι ένας πολιτικός / δημόσιο πρόσωπο, παρά ένας απλός πολίτης.

1. Εκδόσεις Αρκίνος Λτδ vs Παπαευσταθίου 2007 1 ΑΑΔ 856, 12/7/2007.

2. Δρουσιώτης κ.α. vs Παπασάββα, 2015, 1 ΑΑΔ 482.

3. Μαύρος vs Παπαπέτρου Π.Ε. 58/2012, 29/5/18.

4. Εκδόσεις Αρκίνος Λτδ κα vs Κουλία Π.Ε. 125/19, 4/6/19.

5. Ν. Κυριάκου κα vs Λουκαΐδη Π.Ε. 103/2014, 18/12/2020.

ΧΙΟΥΜΟΡ-ΣΚΙΤΣΑ-ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ.

"The line between mockery and defamation may sometimes be difficult to draw... People must be allowed to poke fun at one another without fear of litigation. It is one thing to ridicule a man; it is another to expose him to ridicule"
Berkoff Vs Burchill 1996, 4 All GR 1008.

Οι βασικές αρχές τέθηκαν **στην Κουτσού Vs Μικελλίδη κα. 2007, 1 ΑΑΔ 1256.**

Το επίδικο δημοσίευμα βρισκόταν σε τακτική στήλη γνώμης αρθρογράφου με συγκεκριμένο ύφος ,σε εφημερίδα .

Πριν από επερχόμενες εκλογές περιέγραφε τα τότε υποψήφια κόμματα και τους αρχηγούς τους με συγκεκριμένο ύφος.

Ανάμεσα του και ο Εφεσείων, που ήταν αρχηγός του κόμματος "Νέοι Ορίζοντες".

Έγραψε *"Νέοι Ορίζοντες: Θυγατρικό κόμμα του κόμματους του Μουσολίνι. Αρχηγός του, η μετεμψύχωση του, ο Νίκ Κουτσού, ο οποίος μόλις βάλει κανένα βουλευτή στη Βουλή, θα κάτσει πάνω σε ένα άσπρο άλογο και θα φορέσει περικεφαλαία με φτερό"*.

Πρωτόδικα το Δικαστήριο βρήκε ότι κριτήριο για το Δικαστήριο όταν χρησιμοποιείται η σάτιρα και το χιούμορ για την άσκηση κριτικής, είναι κατά πόσον ο μέσος λογικός αναγνώστης όταν θα το διάβαζε, θα αντιλαμβανόταν ότι το άρθρο αποτελούσε περιγραφή πραγματικών γεγονότων σε σχέση με τον Ενάγοντα.

Αν όμως γινόταν αντιληπτό ότι τα όσα γράφονται δεν αφορούν πραγματικά γεγονότα, τότε δεν μπορεί να επικρατήσει η ρητή και φυσική ερμηνεία. Δηλαδή η χρήση υπερβολών, παραδοξοτήτων και εξωπραγματικών σεναρίων και καταστάσεων που δεν μπορούν να γίνουν πιστευτά στην κυριολεξία τους από τον μέσο αναγνώστη, δεν μπορούν να θεωρηθούν δυσφημιστικά.

Το χιούμορ έχει πολλές μορφές: είτε εκφράζεται με ανοησίες, με οξεία σάτιρα, με αστεία, με λογοπαιγνία, με παρωδίες, σκίτσα, γελοιογραφίες.

Και προκειμένου περί δημοσίου προσώπου, κριτική μέσω της σάτιρας, μπορεί να είναι και ακραία.

Εκτεταμένη αναφορά έγινε και στην πρωτόδικη απόφαση **Παπασάββας Vs Εκδόσεις Αρκίνος Λτδ** κα ημερ. 8/7/16, **συνεκδικαζόμενες αγωγές 7590/09 και 4482/10 η οποία και επικυρώθηκε με την Π.Ε. 274/2016 ημερ. 27/9/18.**

Και εδώ το Πρωτόδικο Δικαστήριο κάνει αναφορά στο πιο πάνω κριτήριο ότι δηλαδή ένα καλά πληροφορημένος αναγνώστης για τα υπό αναφορά γεγονότα, θα αντιλαμβανόταν την ειρωνεία, τον αστεϊσμό κάποιων σχολίων. Κάποια τα χαρακτηρίζει ως έχοντα ιδιαίτερο καυστικό και έντονο σατιρικό τρόπο.

Να δώσω ένα παράδειγμα: σχολιαζόταν το αληθές γεγονός της αναστολής ποινικής δίωξης που είχε ως αποτέλεσμα να αθωωθεί πρόσωπο που παρέλαβε ποσότητα ναρκωτικών και τρίτο πρόσωπο , ενώ εν τέλει διώχθηκε και καταδικάστηκε νεαρή από την Ολλανδία που είχε εισάξει τα ναρκωτικά, ως εξής ανάμεσα σε άλλα:

"Λευτεριά στα ανυπότακτα βαποράκια",

"Κάτω τα χέρια από τους ανυπεράσπιστους εμπόρους ναρκωτικών"

"Κάθε σπίτι και χασισοφυτεία",

"Αφήστε την πρέζα και πιάστε την Ολλανδέζα" .

Όπως σημειώνει το Πρωτόδικο Δικαστήριο *"θα ήταν εξαιρετικά υποτιμητικό για τον καλά πληροφορημένο επί των γεγονότων μέσο αναγνώστη να θεωρηθεί ότι δεν θα αντιλαμβανόταν ότι πρόκειται για ένα αστείο λογοπαιγνίο, μια εύθυμη παρωδία και μια καυστική σάτιρα"*.

Ή ότι η εισήγηση του συντάκτη του κειμένου προς τους κατοίκους του Στροβόλου, για χάριν δημοσίου συμφέροντος, να μετονομάσουν την λεωφόρο Αθαλάσσας σε "Λεωφόρο αναστολής ποινικής δίωξης" θα μπορούσε να εκληφθεί ότι κυριολεκτούσε και σοβαρολογούσε.

Στην **Εκδόσεις Αρκίνος Λτδ vs Κουλίας**, σε σχέση με τις γελοιογραφίες, το Ανώτατο Δικαστήριο θεώρησε ότι δεν μπορούσαν να απομονωθούν από τα κείμενα, των οποίων αποτελούν προέκταση . Εφόσον τα κείμενα δεν κρίθηκαν δυσφημιστικά, με τον ίδιο τρόπο, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν και οι γελοιογραφίες, οι οποίες μετέδιδαν στον αναγνώστη την φαιδρή και χιουμοριστική πλευρά των ενεργειών του Εφεσίβλητου.

ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου vs Καψός 2009, 1 ΑΑΔ 1175

Κατόπιν δημοσιεύματος σε εφημερίδα διορίστηκε ερευνών λειτουργός για να εξετάσει πληροφορίες σε σχέση με κάποιες ενέργειες του Εφεσίβλητου, στο πλαίσιο της υπηρεσίας του ως Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Κάιρο. Το ΡΙΚ ασχολήθηκε με αυτά τα θέματα στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεως και σε άλλες ενημερωτικές του εκπομπές, σε διάφορες περιπτώσεις. Οι καταγγελίες αφορούσαν 2 θέματα βασικά:

- Την διοργάνωση από τον Εφεσίβλητο δεξίωσης στην πρεσβευτική κατοικία με τιμή εισόδου \$60 κατ' άτομο και με τη συμμετοχή 3 Ρουμάνων καλλιτεχνιδων οι οποίες επιστρατεύθηκαν από την Κύπρο και
- Την εισαγωγή από τον Εφεσίβλητο στην Αίγυπτο από την Κύπρο μεγάλης ποσότητας κρασιών, 371 κιβώτια, που δηλώθηκαν στις τελωνειακές αρχές ως οικοσκευή.

2 πολύ σημαντικά σημεία:

1. Στην Υπεράσπιση της αλήθειας: Το βάρος απόδειξης βεβαίως το έχουν οι Εναγόμενοι . Δεν απαιτείται όμως να αποδειχθεί η αλήθεια κάθε λεπτομέρειας των γεγονότων που αναφέρονται. Αρκεί η ουσία, το κεντρί του δημοσιεύματος να είναι αληθής, οι δε λεπτομέρειες που δεν αποδείχθηκαν να είναι περιφερειακής σημασίας και να μην προσθέτουν επιπλέον δυσφημιστικό νόημα ή να διαφοροποιούν τη θέση της.

Επομένως το Δικαστήριο θα πρέπει να εντοπίζει κάθε φορά το κεντρί – το κεντρικό σημείο του δημοσιεύματος.

2. Σε εκείνο το στάδιο, αυτό που είχε σημασία ήταν ότι πράγματι υπήρξαν οι καταγγελίες με το συγκεκριμένο περιεχόμενο και ότι είχε αρχίσει η διερεύνηση τους και ένα ΜΜΕ, όπως το ΡΙΚ μετέδιδε αληθείς πληροφορίες για την ύπαρξη των καταγγελιών και την έναρξη της επίσημης διερεύνηση τους.

Και το ΡΙΚ, ως ΜΜΕ μετέδιδε αυτές τις πληροφορίες καθυκόντως στα πλαίσια της γενικότερης υποχρέωσης του για ενημέρωση του κοινού.

ΣΚΛΗΡΗ ΓΛΩΣΣΑ / ΕΙΡΩΝΕΙΑ / ΑΠΡΕΠΕΙΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ.

"A jury should be free to award damages for injuries to reputations is one of the safeguards of liberty. But the protection is undermined when exhibitions of bad manners or discourtesy are placed on the same level as attacks on character and are treated as actionable wrongs"

Sim V Stretch 1936, 2 All E.R. 1237.

- Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κα vs Αγγελίδη Π.Ε. 315/2013, ημερ. 3/12/2020.

- Ν. Κυριάκου κα vs Λουκαΐδη Π.Ε. 103/2014, ημερ. 18/12/2020.

**- Ελένη Θεοχάρους vs Εκδόσεις Αρκτίνος Λτδ κα Π.Ε. 285/14 ημερ. 27/2/2024.
Κατά πλειοψηφία.**

- Drousiotis vs Cyprus Application no. 42315/15, 5/7/2022.

Οι αρχές όπως προκύπτουν από την νομολογία είναι:

1. Η χρήση απρεπών εκφράσεων και η ειρωνεία δεν συνιστούν αφ' εαυτών δυσφήμιση του προσώπου στο οποίο απευθύνονται ή αφορούν.

Είναι το ουσιαστικό νόημα που μπορεί να εξαχθεί από την απρεπή φράση ή την ειρωνεία που καθορίζει κατά πόσο στοιχειοθετείται δυσφήμιση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα:

Η φράση που χρησιμοποιήθηκε "και άμα τα κάνουν σκατά" δεν σημαίνει τίποτε περισσότερο από το ότι υπήρξε πλήρης ή παταγώδης αποτυχία, συνυφασμένη με τη διαχείριση του ζητήματος.

2. Ένα έντονα επικριτικό και επιθετικό κείμενο δεν είναι κατ' ανάγκη και δυσφημιστικό.

3. Η διαφωνία ενός συντάκτη μπορεί να πάρει και την μορφή καυστικών και ενοχλητικών σχολίων. Στην έκταση όμως που στοχεύουν στις πολιτικές θέσεις του περί ου ο λόγος ατόμου δεν φέρουν το μίasma της δυσφήμισης.

Ως έννοια όμως η ελευθερία της έκφρασης θα ήταν κενή περιεχομένου, εάν περιοριζόταν στην προστασία δημοσιευμάτων που τα χαρακτήριζε η ευγένεια και ο καθωσπρεπισμός.

4. Σκληρές εκφράσεις και σαρκαστικές αναφορές, όπως "κάτι τέτοιο τύποι δεν θα μπορούσαν ούτε περίπτερο να ανοίξουν, πόσω μάλλον δικηγορικό γραφείο.." δεν πρέπει να κρίνονται αποσπασματικά και μόνο κατά τρόπο που να αποδίδουν αποκλειστικά και μόνο την έννοια της απαξίωσης και του εμπαιγμού, αλλά να λαμβάνεται υπόψιν όλο το φάσμα των δεδομένων.

Αυτές οι σαρκαστικές αναφορές, οι σκληρές τοποθετήσεις, η επιθετική γλώσσα εν γένει, ήταν ο τρόπος έκφρασης της έντονης διαφωνίας του συντάκτη με τις απόψεις του Ενάγοντα.

5. Οι κοροϊδευτικές αναφορές δεν είναι δυσφημιστικές αν δεν μπορούν να θέσουν κάποιο σε χλεύη ή να προκαλέσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και την αποστροφή του προσώπου από το κοινωνικό σύνολο.

Μάλιστα το Ανώτατο Δικαστήριο στη **Θεοχάρους** κάνει και την διάκριση ότι το επίδικο δημοσίευμα, πόρρω απέχει στο ειδικό μέρος που αφορά στο περί χαρεμιών από το να μπορούσε να χαρακτηριστεί, υπό οποιοδήποτε μέτρο, ως ευπρεπές. Και προς τούτο κάνει ακόμη αναφορά και στην σχετική μαρτυρία από τον Διευθυντή της εφημερίδας ο οποίος παραδέχεται απόκλιση του ίδιου από το ύφος του επίδικου κειμένου.

Σε αυτό ακριβώς το πνεύμα κινείται και η **Drousiotis**.

Το ΕΔΑΔ κάνει λόγο για σκληρές και δυνατές εκφράσεις εντός του κειμένου, σκληρές λέξεις και τόνο του κειμένου, σκληρές λέξεις και τόνο, καυστικό και ειρωνικό στυλ γραφής, τα οποία το εθνικό δικαστήριο απομόνωσε και έδωσε υπερβολική σημασία, έξω από τις υπόλοιπες παραμέτρους της υπόθεσης. Επίσης ότι ορισμένες εκφράσεις, ελκύουν την προσοχή, αλλά δεν εξετάζονται μόνες τους και εκτός κειμένου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Περνάμε ή έχουμε ήδη περάσει σε εποχή ασυδοσίας των ΜΜΕ με τη βοήθεια των Δικαστηρίων;

Θεωρώ πως αυτό είναι υπεραπλούστευση.

Μέσα από προσεκτική ανάγνωση προκύπτει ότι αυτό που η νομολογία δίδει εκτός από ελευθερία, είναι μια σειρά από ευθύνες του τύπου, χέρι – χέρι με τις ελευθερίες.

Δεν θα επικροτηθεί ο κακόπιστος, αυτός που γράφει ή δημοσιεύει κάτι με σκοπιμότητες, ούτε ο αμελής ή ο ανεύθυνος ή ο αδιάφορος για την αλήθεια, ούτε βέβαια ο ψεύτης.

Η ελευθερία της έκφρασης που σταδιακά έκτισε η νομολογία είναι συνυφασμένη με την δημοκρατία.

Που σου επιτρέπει να μιλάς, να θέτεις ερωτήματα, να κρίνεις, να καταγράφεις γεγονότα, να λες τις απόψεις σου για αυτά τα γεγονότα, με όποιο τόνο / ύφος επιλέξεις, να σατιρίζεις δημόσια πρόσωπα και θέματα της δημόσιας σφαίρας ,χωρίς να τιμωρείσαι γι' αυτό.

Όπως αναφέρθηκε στην Παπασάββας vs Εκδόσεις Αρκίνοσ "Η ελευθερία της έκφρασης και οι περιορισμοί της συναρτώνται με την ίδια την έννοια της Δημοκρατίας και συνεπώς τη μέγιστη κατάκτηση της ιστορίας της ανθρωπότητας. Όπως και η Δημοκρατία έτσι και η ελευθερία της έκφρασης έχει δυσκολίες στην πραγμάτωση της. Όμως εκεί που προέχει η ανάγκη ενημέρωσης και ενδεχομένως η ανάγκη αφύπνισης σε θέματα πηγάζοντα από άσκηση εξουσίας υπερέχει η αρχή της ελευθερίας της έκφρασης."

Ενώ στην Νικόλας Κυριάκου κ.α. να Λουκαΐδη

"Η έννοια της ανοχής σε μια δημοκρατική κοινωνία και της προστασίας της ελευθερίας έκφρασης μετουσιώνεται σε πράξη, ιδίως στις περιπτώσεις όπου χάριν της ανάπτυξης διαλόγου επί ζητήματος δημοσίου συμφέροντος ο τύπος, απαλλαγμένος από το φόβο κυρώσεων, χρησιμοποιεί εκφράσεις και χαρακτηρισμούς που μπορεί μεν να ενοχλούν, δίνουν όμως το έναυσμα περαιτέρω συζήτησης και διαλόγου. Είναι υπό αυτές τις συνθήκες, που η θωράκιση της ελευθερίας της έκφρασης οδηγεί στην δημιουργία ενός πραγματικά ελεύθερου τύπου, όχι προς όφελος των λειτουργών του, αλλά ως

χρέος προς τη Δημοκρατία, τις θεμελιώδεις αξίες της οποία καλείται να υπηρετήσει.